

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Győzzön a 48!

(D.) A király, a magyarok koronázott felkent királya fogadta a nemzet vezéreit. Németül szólott az öt magyar főurhoz, katonai rövidséggel, mondhatni durvasággal és utasította őket, hogy ha mondani valójuk van, ne vele, hanem Goluchovsky külügyminiszterrel, mint megbízottjával közöljék. Egyetlen volt magyar, az a kis irás, melyet Kossuth Ferencnek nyújtott át és a melyben „feltételei” vannak megírva. Alig öt perces kihallgatás után sarkon fordult és ott hagyta vezéreinket. Ott hagyta a magyar nemzet megbízottjait, kik a királylyal egyenlő vonalon állanak, mert a nemzetet képviselik és az ildomosság legcsekélyebb követelményét is mellőzve, azokat, kiket tanácskozás végett magához hívott, a külügyminiszteréhez utasítja, egy idegen állam alattvalójához, hogy Magyarország jövője fölött az döntsön. Ugy tett, mintha én a hozzám meghívott vendéget köcsisomhoz küldeném beszélgetni.

Már a külső forma is a nemzet arcucsapása, melyet érez a hon legcsekélyebb tagja is. Arcunkat a szégyen pirja futja át, öklünk összeszorul, szemünk a dühtől szikrázik és elfojtott lélegzettel kérdezzük, meddig tart e megaláztatás. És mindezeknél sértőbbek, lealázóbbak a király „feltételei”. Csak magyarul ne volna és áruló magyar ész szüleménye ne lenne a sujtó követelés, mely az eddigi bécsi politikának a folyomány. Folytatása annak a politikának, mely Khuen-Héderváry, majd Tisza kinevezésével kezdődött, melyeket követett a chlopyi parancs, az ugrai levél, Perczel merénylete, a Háznak törvénytelen feloszlatása, a többség feliratának számba nem vevése, Fejérváry kinevezése és a Ház kétszeri elnapolása. Láncolata a törvénytelen ségeknek és most betetőzik e királyi „feltételekkel”, melyben kíván mondva, hogy a katonai kérdések magyar szempontból soha megoldást nem nyernek, a külügyi képviselő jelen helyzetében nem bolygatható, a 67-es kiegyezés gazdasági része csak Ausztria beleegyezésével változtatható csupán. Mindezek ellenében ő fel-

sége elvárja a költségvetés, rendes ujoncozás és a kereskedelmi szerződések és minden delegációs követelések megszavaztatását. Mert, hanem *kimondhatatlan szenvedés és nyomor mind fenyegetőbb alakban járulna Magyarországra és népére.*

Ez a felséges ur izenete a mindig király-hű nemzetéhez, hogy tanuljuk meg: mi a király akarata szemben tízenyolc millió alattvalójával és inkább kész a sors minden csapását ránk mérni, sem hogy engedjen az ő akaratóból. Értjük felséges ur, de a multakból okulva, tanuljuk meg együttesen király és nemzet:

A magyar nemzet és veleszületett alkotmánya már századokkal az előtt élt és erős volt, mielőtt a Habsburgoknak csak nevék is létezett. És e nemzet élni fog századok után is, mikor a Habsburgok neve már el is felejtetett.

E nemzet négyszáz év óta megtanult tünni, szenvedni, megösmarkedett száműzetéssel, bitófával, golyóval és eltudja tünni ezután is akár a keresztre feszítést is, mert el kell következzen a feltámadásnak.

Tanuljuk meg, hogy legerősebbnek vélt váraink, a törvények, nem voltak biztosítékai szabadságunknak, már egyetlen vélt erősségünk és a királyi eskü, királyi szó is rombadőlt.

Tanuljuk meg, hogy a 67-es alap és kiegyezés frázis, hisz maga a király e „feltételeiben” könnyen változtathatónak, megsemmisíthetőnek nyilvánítja.

Tanuljuk meg, hogy a nemzetnek most már nem a magyar vezényszóért kell küzdenie, hanem a magyar alkotmányért, jogainkért, ha e vérel áztatott szegény hazánk földjén szabad magyar polgárok akarunk maradni. Ehhez a szent ügghöz kell csatlakoznia e haza minden hű fiának. A függetlenségi zászló alá kell sorakoznia minden magyar polgárnak, ha nem akar sirásója lenni ezer éves alkotmányunknak, szabadságunknak, soha nem pótolható szeretett magyar hazánkunk.

Bizzunk sikerünkben, bizzunk jó sorsunkban, nemzetünk életképességében, bizzunk abban, hogy a bűn büntetlen nem marad és a megrögzött hűtlenséget bizton követi a büntetés, ha azt király követi is el.

A politikai helyzetről.

Ötperces audiencia.

Öröm mámorban uszot a nemzet két huszonnégy óráig. A király tanácskozásra hívta három titkos tanácsosát, tehát bizalmas embereit: Andrássy Gyula grófot, Bánffy Dezső bárót, Zichy Aladár grófot, továbbá a korszakalkotó Kossuth Lajos fiát: Kossuth Ferencet és Apponyi Albert grófot, a nagy tudású államférfit, a nemzet elősmert öt vezérét, a pártok fejeit. Meg volt adva a lehetőség, hogy nemzet és király kezet nyujtva egymásnak, kibékülve, változva dolgozzanak a népek boldogulása, a királyi tekintély és fény emelése érdekében. Örömmel tekintettünk Bécs felé, nemzeti büszkeségünk e valódi temetője felé. A nemzet igen tekintélyes része ez alkalommal kivételesen jól remélt Bécs felől. Azt remélte, hogy a történet és sors csapásai megtanították az ősz uralkodót arra, hogy ne hallgasson rossz tanácsadóira, csupán a történelem kérlelhetetlen logikájára figyelve, magához emeli majd a magyar nemzetet, mely veszály esetén trónjának egyetlen támasza.

Nem így történt. Csak egy lépés kellett az uralkodó részéről, hogy kezet nyujtson a nemzetet képviselő vezéreknél. Közeledett, hisz magához hívta, de csak azért, hogy eltaszítsa talán örökre. A megjelenő vezéreket hideg, kimért formalitással fogadta, kérte, hogy fogadják el a miniszterium-alakítást, de az általa kiszabott „feltételek” mellett, a továbbiak megbeszélése végett pedig Goluchovszky külügyminiszterhez utasította őket. A feltételek magyarul voltak szerkesztve; átadta Kossuth Ferencnek, gyöngén megbiccentve fejét, kardját megcsörtetve, hátat fordított az öt vezérnek, hátat fordított a nemzetnek. A vezérek néma, hideg nyugalommal fordultak meg szintén és hagyták ott a kihallgatási termet, de a nemzet pezsgőbb vérel, összeszorított ökökkel, villogó szemekkel néz a Burg felé mindaddig, míg e gyalázat lemosva nem lesz, melyet a legvastagabb fátyol sem képes könnyű szerrel betakarni.

„A feltételek”

A magyarul szerkesztett, a király által Kossuthnak átnyújtott feltételek egyik dokumentuma, hogy a Habsburgok az önkényuralom hívei voltak és lesznek, egy dokumentuma annak, hogy 38 éven keresztül az alkotmányosságot csak kijátszották és üres formassággá alacsonyították,

dokumentuma annak, hogy a harag rossz tanácsadó és e harag képes tanult magyar embert a hazaárulás mocskos bünébe sodorni. Hir szerint a királyi feltételek értelmi szerzője Tisza István gróf és megírója Lányi Bertalan.

„A feltételek a következők:

1. hogy a katonai kérdések, amennyiben a vezényszóra és a szolgálati nyelvre vonatkoznak, melyekre nézve engedmények teljesen kívának zárva és kizárva maradnak, a programból kivételnek;

2. hogy a pragmatikai közösség alapja úgy a hadsereg, mint a külügyi képviselő tekintetében teljesen érintetlen marad;

3. hogy a 67-es alap revíziója, amennyiben gazdasági, vagy egyéb az Ausztria és Magyarország közötti viszonyt érintő kérdésekről van szó, nem egyoldalulag a Korona és a magyar nemzet által, hanem csakis a monarchia mindkét állama között, mindkét kormány közvetítése mellett és ad hoc kinevezendő parlamenti bizottságok által létrehozandó és Általam szentesítendő kompromisszum alapján eszközözendő;

4. kötelezettség vállalandó az iránt, hogy az állami szükségletek, ugymint: a költségvetés, a rendes ujoncozás, a kereskedelmi szerződések megszavaztatnak és a delegáció, valamint a kvóta-bizottság tagjainak választása fogantatba vétetik;

5. kötelezettség vállalandó az iránt, hogy azon katonai szükségletek költségeinek a fedezete, a melyeknek az 1904. és 1905. évekre eső rész öszszégeit az utolsó delegációk megszavazták és egy, a kétéves szolgálaton alapuló véderőtörvényjavaslat megszavaztatik.”

Felolvasás után a király csak annyit mondott, hogy Goluchovszky gróf várja őket, menjenek oda.

Bánffy Dezső báró erre megszólalt:

— *Felséged azt parancsolja, hogy Goluchovszkyval tárgyaljunk?*

— *Igen! — mondotta a király és sarkon fordulva, magukra hagyta a vezéreket.*

A további események.

A feltételeket, melyek a nemzet-től csak követelnek, de nem adnak, a vezérek tárgyalás alapjául sem fogadták el, annyival inkább, mert azok nem egyeztetettek össze a parlamenti többség programjával, meggyőződésével és a választóktól nyert mandátummal. Együttal kijelentették, hogy Goluchovszkyval nem tárgyalnak, mert ha a király közvetlen velök nem akar tárgyalni, azt csupán magyar állampolár közvetítésével teheti. Ezen kijelentésnek közvetlen haszna meg volt, t. i. a király Goluchovszkyt mellőzve, a közvetítéssel megbizta Cziráky Béla

grótot, egy aulikus főurat. Ennek Kossuth és a társvezérek irásában foglalt memorándumot nyújtva által, kijelentették, hogy a királyi föltételeket alapul el nem fogadják, miniszterium alakításra ily körülmények között nem vállalkoznak. És be sem várva Cziráky grófnak a királytól hozandó válaszát. Bécsben ott hagyták. Budapesten pedig a polgárok, a nemzeti közérzet hű kifejezése szerint, a vezérferfiakat nagy ovációval fogadták, élvezték a vezéreket, sőt igen sokan a köztársaságot is, peccat kiáltva az uralkodó rossz tanácsosaira, trotli tábornokaira.

Az ellenzéki pártok kivétel nélkül hevesen elítélik a Bécsben történeteket és a függetlenségi pártba való beolvadást hangoztatják, sőt a szabad-elmű párt nem egy tagja hasonló értelemben nyilatkozott. Bécsben pedig szövik tovább az abszolútizmus halóját, akkor, a mikor a népek az önálló vezetésre megérttek és mikor épen Karlstadban a svéd és norvég delegátusok aláírnak egy egyeztetet, mely egy nemzetnek, a norvégnek visszaadja önrendelkezési jogát. És a nép valószínűleg elő véve jobbik esztét, köztársaságot fog alapítani, mely minden büszke és fejlett nép vágyainak, törekvéseinek végcélja.

A vezérő-bizottság ülése.

A vezérő-bizottság hétfőn délelőtt feltizenegy órakor tanácskozott Kossuth Ferenc elnöke alatt. Az ülésen gróf Andrassy Gyula, báró Bánffy Dezső, gróf Zichy Aladár, gróf Apponyi Albert, Polónyi Géza, Eötvös Károly, Darányi Ignác, Vázsonyi Vilmos, Holló Lajos és Thaly Kálmán voltak jelen.

A vezérő-bizottság rövid tanácskozás után egyhangulag a következő határozatot hozta:

Teljes mértékben méltányolják a király elé járult ellenzéki vezérferfiak hazafias eljárását és élénken sajnálják, hogy a király az ő megállapodásukat meg nem hallgatta. Megbotránkozással veszik tudomásul, hogy a királyt környező tanácsosok az uralkodót félrevezetik. Teljes meggyőződésből helyeslik, hogy a meghívott vezérferfiak nem állottak szóba Goluchovskyyal s nem tárgyalták a királyi programot, amelyek pontjai tanácskozással teljesen alkalmatlanok.

Itt megszakították a tanácskozást, a melyet azután délután folytattak. A délután folyamán elhatározták, hogy az összes ellenzéki pártokat október 3-ikára együttes értekezletre hívják, hogy precizirozzák magatartásukat a királyi programban foglalt alkotmányértékekkel szemben.

Merénylet a törvényhatóságok ellen.

Az alkotmány védőbástyái: a törvényhatóságok ellen újabb merénylet készül. Október 3-án az összes törvényhatóságoktól meg akarják vonni az állami dotációt. A kormány ezzel a vármegyék ellenállását szándékozik megtörni, arra számítva, hogy a vármegyék nem bírják majd fizetni tisztviselőiket s így azok kénytelen-ségből megszegik majd a passzív rezisztenciát kimondó határozatokat.

A nemzet megbizottainak üdvözlése.

Hevesvármegye szept. 25-én népes közgyűlést tartott, melyen Szederkényi Nándor indítványt terjesztett

elő a nemzet Bécsben járt megbizottainak üdvözlése tárgyában. A közgyűlés Szederkényi indítványára egyhangulag kimondotta, hogy a nemzetnek Bécsben járt megbizottait üdvözlö, eljárásukat helyesli s kimondták, hogy az alkotmány megvédéséért készek a legnagyobb küzdelemre, készek a legnagyobb szenvedésekre.

Politikai egyveleg.

A politikai pártkörökben még soha sem tapasztalt élénkség uralkodik. Mind erősebben tartja magát az a hír, hogy Fejérváry után Héderváry, a grancsár következik darabont-vezetőnek. A függetlenségi párt esztörtök esti értekezletén Kossuth azt mondta, hogy a király egyetlen szóval sem kérdezte véleményüket, hanem papírlapra leírva átadta a programját. Az október 3-án tartandó értekezletre föl fogják szólítani az összes képviselőket, hogy pártkülönbség nélkül vegyenek részt az alkotmány ellen intézett támadás visszautasításában. Bartha Miklós méltatta Kossuth és Apponyi érdemeit, melyekért a két vezérnek elismerés szavazását indítványozta. Kijelenti, hogy Ferenc Józsefnek sohasem voltak győzelmes háborúi. Országát csaknem a tönk szélére jutottak. Ilyen mult után nincs joga magyar nemzetét megsérteni. Látta a papírlapot Kossuthnál. Azon sem megszólítás, sem aláírás nincs, pedig állami okmány. Így nem szabad a nemzettel érintkezni. Fölszólítja a párt tagjait, rendezzenek országsszerte népgyűléseket és készítsék elő a nemzetet az ellenállásra. Kossuth megköszönte a meleg ragaszkodást. Hálára igényt nem tart, de a nemzet és a párt bizodalma jogot formál. A M. Tud. könyvomas szerint Andrassy gróf úgy látja, hogy a jövőben teljesen a függetlenségi párt eszméi jutnak diadalra. Nem látja észszerűnek ezen áramlat ellen küzdeni. Bánffy a királyi hatalom túltengését látja. Zichy Aladár gróf pedig nem retten vissza a legradikálisabb eszközöktől sem. A bécsiek forradalmat szeretnének látni nálunk. Juth Gyula házelnök véleménye szerint vérengzést ohajtanának provokálni. Erre nézve a szocialistákat is uszítják, hogy alkal-muk legyen a fegyveres beavatkozásra. Csakhogy a magyar nép nem ül föl. Kitarással fogjuk kiéheztetni az osztrákokat. Bécsben a Reichsrath ülésezik, ahol Gautsch osztrák miniszterelnököt a szocialisták megrohanták és csaknem tetlegesen inzultálták. Fejérváry legfelsőbb meghívásra Bécsbe ment. A függetlenségi párt hivatalos helyisége előtt vasárnap este több százszáznyi tömeg verődött össze és hatalmas tüntetést rendezett a párt vezérei mellett. E közben az egyetemi ifjuság és a szocialisták között egy kínos incidens merült fel. A szocialisták összetépték az ifjuság nemzeti lobogóját. A magyar zászló meggyalázása miatt óriási a fölháborodás fővárosszerte és megtorlással gondoskodnak.

JEGYZETEK.

Uj székely társaság. A székely társaságok szövetsége meguntta várni a székelyudvarhelyi elalélt Székely Társaság életre ébredését. Ugy érte-

sülünk, hogy egy új székely társaság alakítása iránt közelebről megteszi a szükséges lépéseket. Szégyen is volna, hogy épen a Székelyföld központján ne legyen életerős Székely Társaság.

Alkohol ő felsége. Pár nap előtt tanácskoztak Budapesten a művelt Európa majdnem minden országából összegyűlt vezérek, alkohol ő felsége legyőzése végett. A kérélettel számok nálunk is sok elszomorító adatot dobnak felszínre. A szesz mértéktelen élvezete, sok esetben a bolondok házába juttatja azokat, a kiket hatalmába ejtett. A legbékésebb ember is teljesen megváltozik, ha többet ivott s főképp, ha többször iszik. Még a koronás főket is pocsoljába rántja az undok alkohol, mely így hatalmasabb minden földi halandó embernél. Nem hiába nevezi a székely „ész-kitoló“-nak, mert az alkohol mindenféle formában „kitolja“, „kirekeszti“ a józan eszt. Pedig hát ur és paraszt egyaránt általában kedveli a szeszt. E mellett köttetnek a barátságos egyezségek. Szövetkeznek jóra és rosszra az emberek. Rohamosan fogyasztják a nedűt s vele életerejüket. De azért vigan foly a murri, röpülnek a palackok, mert az „ész-kitoló“ elérte hatását és dolgozik a vadállattá vedlett emberben. A pincérek mosolyogva fordulnak el és mikor teljes a rombolás, kaján örömmel seprük be a keservesen apránként gyűjtögetett koronákat egyszerre. Otthon pedig... No, de arról ne beszéljünk, hiszen ez még elszomorítóbb...

Nem érdektelen tudni, hogy Budapesten 813,399 ember lakik. Azonban minden 1000 férfi mellé 1022 a nők száma. A hitfelekezetek közül a róm. kath. a legnépesebb, mert a lakosság hasonfele katolikus. Ezután pedig a zsidók vannak legnagyobb számban: 166,198-an, ami a lakosság 23 percentje. Azért is gunyolják a fővárost „Judapest“-nek némelyek. Elszomorító állapot azonban, hogy műveltség dolgában már a katolikusok maradnak a legutolsó helyen, mivel közülök 23 százalék az analfabéta, holott a többi felekezetek majdnem egyformán 18 százalékkal szerepelnek a statisztikában lélekszámukhoz viszonyítva. Ugy látszik, a nagy test lassan mozog...

Gyorsirói szabad lyceum. Iparos polgártársaink művelésére immár évek óta sok szorgalmat fejt ki Soly-mossy Endre ev. ref. koll. és Spal-ter József szakiskolai tanár városunkban. Nem vonjuk el a szintén közreműködött tanár urak érdemeit sem, akik elég gyakran tartottak valóban tanulságos felolvasást és szabad előadást. Igen ohajtható volna azonban, hogy a gyakorlati életben annyira szükséges gyorsirói tanfolyam is szerveztessék. Az egyes intézetek felsőbb osztályos növendékein kívül a társadalom köréből szintén sok résztvevője akadna e tanfolyamnak, ha valamelyik ahhoz értő középiskolai tanár ur hetenkint 2-3-szor 1-1 estéli órát áldozna e nemes és emberbaráti célra. S hátha még a feltétlen erkölcsi érdemen kívül, más elismerés is követné az önzetlen munkásságot.

EGYHÁZI ÉLET.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye szeptember 27-én tartott rendkívüli közgyűlést, melyet Márton Imre küsmődi lelkész emelkedett imája előzött meg. Első tárgyát, az elnöki megnyitót, melyet Péter Károly eszperes tartott, Dr Nagy Samu algondnok beiktatása követte, ki eskülete után fogadalmat tett, hogy egyházának mindig hű harcosa lesz. Dr Nagy Samu gondnokot Dr Gyarmathy főgondnok üdvözlö. A közgyűlés ezt követőleg Csia Kálmán főjegyző lemondását elfogadja, majd helyébe megválasztja Hegy Péter peteki lelkészt. Világi tanácsbírákká megválasztják Gönczy Lajos, Molnár Karoly tanárokat. Fegyelmi bíróság tagjának világi részről Molnár Karoly és Dr Solymossy Lajost. egyházi részről Bodor István ujszékiyi lelkészt. Hosszabb vitát az „Istentiszteleti szertartás“ ügyében benyújtott véleményadás provokált, melynél Vajda Ferenc előadó véleményét egy pár módosítással a közgyűlés magáévá teszi. Az 1904. évi e. m. közpénztári és gyámintézeti számadásokat elfogadja. A közgyűlést fényes ebéd követte Dr Nagy Samu gondnok házában, hová a közgyűlés tagjai meg voltak hívva, mely ebédet a pohárköszöntések láncolata tarkázott.

Meghívó a homoródkarácsonfalvi unitárius egyházközség Erzsébet-emlékének és templom orgonájának f. évi október hó 5-én (esztörtökön) tartandó felavatási ünnepélyére. Tudnivalók: a) Délután 1 órakor a község ház nagyeremben közébed; egy teríték ára 2 K 60 f. A kik közébedre és elszállásolásra igényt tartanak, szeptember 30-ig a lelkészi hivatalnál bejelenteni sziveskedjenek. b) 4 ó. Ürmösi Sándor festőművész kiállításának megtekintése. c) 8 ó. táncvigalom az intelligens közönség részére 1 K és 2 K 40 f belépődíjjal a község ház vendéglőjében. Hideg ételekről és italokról gondoskodva van. Felülfizetések az „Emlék“ javára köszönettel fogadtnak és nyilvánosan nyugtáztatnak. Műsor: I. A templomban délelőtt 9 órakor. 1. Gyülekezeti ének: „XC. Zsoltár“. 2. „Itt e szent falak körében.“ 3. „Alkalmi ima“, tisztelendő Kisgyörgy Sándor erperes által. 4. „Oh jőjj az Urnak házába.“ 5. Ünnepi beszéd és utóima, tartja nagytiszteletű Dr Boros György kolozsvári papnevelőintézeti dékán. 6. Gyülekezeti ének: „Ersz várunk nekünk az Isten.“ II. Az Erzsébet-terén: 1. Kölcseny „Hymnus“. 2. Az Erzsébet-emlék felavatása tisztelendő Demeter Dénes helybeli lelkész által. 3. Rövid beszédek; a község részéről Pál János kjegyző, az állami elemi iskola részéről Kelemen Lajos igaztanító által. 4. Az „Emlék“ átvétele. 5. Vörösmarty „Szózat“.

KÜLÖNFÉLÉK.

A mádfalvi veszedelem szomorú emléket jövő hó 8-án avatja fel a székely nemzet. Hazánk válságos helyzete megkívánja, megköveteli, hogy a vértanuk emlékoszlopánál szent fogadalmat tegyünk. A magyar alkotmány és törvények eltiprói, meggyalázói arra utalnak, hogy bebizonyítsuk: a nemzet Bukóvjai, hómérai ellen is ha kell, új Sikulicidiumra készek vagyunk egyesülni. A székely nemzet minden fia vigye el a közös sirhoz a mártirokra való emlékeztést és vesse szívébe a haza függetlenségére önállóságára való törekvésnek soha ki nem alvó zsarátnokát, örökbecsű zálogát. Emlékezzünk 1764. január 7-ére, mikor 200 igaz székelyt kivégeztek és 400-at börtönbe hurcoltak azért, mert az alkotmányellenes kényszernek ellenállottak s nyakukat a tör-

vénytelen fejedelmi rendelkezésből kifolyólag igába hajtani nem engedték. A történelem ismétlődhetik. Meritsünk erőt az alkotmány védelmében elvázott székely testvéreink hősiességéből s szerezzünk önbizalmat a magyar haza függetlenségére és önállóságára való törekvésünkhöz, mert Horatius szerint: Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae. (Ha romba dől is a világ, a rettenthetetlen állni fog a romokon) Ezen bölcs mondás tüzpóráját pedig a magyar nemzet ezer esztendőn át sokszor kiállotta és ki fogja állani; megsegíti arra mindig a magyarok Istene!

— **Esküvő.** Demeter Gyula okl. tanító és ev. ref. énekvezér Gyalakutáról f. hó 25-én esküdtött örök hűséget patakfalvi László Ágnes okl. tanítónőnek Felsőboldogfalván, ahol Ferenczy Lajos körjegyző vendége volt a násznép. Az új pár másnap utazott Gyalakutára, hova a jeles képzettségű tanítónőt éppen a napokban választották meg egyhangulag az üresedésben volt tanítónői állásra.

— **Jóváhagyott gazdaköri szabályok.** A földmivelésügyi minisztérium vezetésével megbízott ügyvezető a székelyudvarhely—szombatfalvai, patakfalvai és firtosváraljai gazdakörök alapszabályait jóváhagyási záradékkal ellátta.

— **Városi értekezlet.** Gotthárd János polgármester elnökletével a képviselőtestület néhány tagja hétfőn értekezletet tartott egyes ügyek előleges megbeszélése céljából. Ugy hallottuk, hogy a közkórháztól levelezendő vízfolyó csatorna, a városi villamvilágítás elodázásának kérdése s más ilyen dolgok kerültek tárgyalásra. Nem értjük, hogy a villamvilágítás ügyét miért akarja a tanács huzni-halasztani, hiszen a tervezetek kidolgozásáról van szó s azt úgy sem tudják szakértő nélkül elvégezni; a pályázat kiírását pedig éppen a tanács véleménye alapján határozta el a közgyűlés.

— **A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara** Marosvásárhelyt e hó 29-én d. u. 3 órakor tartja meg teljes ülést hivatali helyiségében. Szabó István alelnök elhunytáról megemlékezik az ülés s egyúttal új alelnököt választ az iparosztály. Udvarhelyvármegye alispánjának a székelykereszturi husarak szabályozása tárgyában küldött megkeresését is ekkor tárgyalják.

— **Városi közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestületét e hó 30-ikára — mint értesülünk — közgyűlésre hívja meg a polgármester.

— **Papválasztás.** A patakfalvi ev. ref. egyházközség f. hó 25-én töltötte be az üresedésben volt lelkészi állást. A választás megejtésére Péter Károly esperes Bedő András bikafalvi és Biró Áron felsőboldogfalvi lelkészeket, valamint Péter Gergely énekvezér-tanítót küldötte ki. A választás szép rendben történt meg. Egyhangulag Szabó Gyula lelkészt, Szabó Árpád helyben tanár öccsét helyezték a patakfalvi ev. ref. papi székbe.

— **Trefás estély.** A polgári önképző kör vasárnap esti trefás estélye igen jól sikerült. A szereplők egymás között versenyeztek, hogy

minél kellemesebb és szórakoztatóbb estét biztosítsanak a szép számban megjelent közönségnek. Ezt el is érték, mert a jó kedv a reggeli órákig tartott. Az anyagi eredmény sem megvetendő sikerről tanuskodik: bevétel 376 K és kiadás 180 K, s így tiszta jövedelem 196 K. Felülfizettek: Csillag József, Barcsay Károly, Becsek Aladár, Gyertyánffy Gábor 2—2 K, Ferenczy János, Tamás Balázs, Dr Szöllösi Ödön, Gábor Márton 1—1 K, Árosi Sándor, Schloszer Vilmos, Burghardt Gyula 60—60 f, Mercz Károly 80 f, Biró István, Orbán Gergely 50—50 f, ifj. Vass András, Szabó Ödön borbély és fodrász 40—40 f, N. N. 10 f.

— **„Ferenc József ökle.”** A válság legújabb eseménye folytán keletkezett elkeseredés máris királysértési pörre és ennek során egy napilap lefoglalására adott alkalmat. A „Független Magyarország” keddi száma első helyen „Ferenc József ökle” cím alatt „Petur bán” aláírással költeményt közölt. A budapesti királyi ügyészség a királysértés sajtóvétségének fenforgását látta a költeményben. Az ügyészség ez alapon sürgős indítványt intézett Bakonyi Kálmán dr vizsgálóbíróhoz a „Független Magyarország” e számának lefoglalása végett, amit a vizsgálóbíró el is rendelt. A lappéldányok lefoglalását Thury Sándor fogalmazó három detektív társaságában végezte el. A „Független Magyarország” kiadóhivatalában 34 példányt foglaltak le. Lengyel Zoltán képviselő, a lap főszerkesztője tiltakozni próbált a foglalás ellen, de hasztalan. A lefoglalt költemény szerzője Rudnyánszky Gyula.

— **Hivatalos stílus.** Ebben az exlexes világban még a végrehajtás elrendelése is módosult. Egyik hatóság pl. így magyarázza meg a jámbor „kihágásban bűnös” székelynek a fizetséget: „15 nap különbeni végrehajtás kikerülése terhe alatt fizetni köteles”. Természetesen a polgártárs ettől az új stílustól szörnyen megrémül s mit tehetne mást: „fizet, mint a köles”.

— **Lódíjazás.** A csikvármegyei gazdasági egyesület f. évi okt. 28-án Csikszereében lódíjazást rendez. Díjazásban csikvármegyei gazdakcsikós kancái, két és egy éves kancacsikói részesülnek. Csak 50 holdon aluli kisgazdák kapnak díjat, a nagyobb birtokosokat dicséret oklevéllel tüntetik ki. A bírálatokat a sepsiszentgyörgyi mentelep parancsnokság közbejöttével eszközlik.

— **A „Csikvármegye”** című heti lap október elsejétől hetenként kétszer fog megjelenni 12 koronás évi előfizetés mellett.

— **Egy szelid vasuti baleset.** Tegnap délután a Héjjasfalva felől jövő személyvonat Bikafalva mellett elütött egy kis gyermeket, a ki ennek következtében a kerekek közé került. Mikor a vonat már áthaladt felette és megállott, a vonatkisérő személyzet meglepetve látta, hogy a gyermeknek semmi baja sem lett, csupán csak elszédült és homlokán volt az ütésből származó horzsolás észrevehető, de ez annyira jelentéktelen volt, hogy orvosi segítség szükségére egyáltalán nem forgott fenn. Hiába, ami szelid vicinalisunk — szerencsére — még a balesetekben is kíméletes...

— **Vigszínház.** Mintha a mindig stilszerű Vigszínház most is különös gonddal figyelt volna, hogy ne zökkenjen ki hirtelen a vakáció, nvari hangulatból: mindjárt elejére tette Géczy István darabjának Az ördög bibliájának bemutatóját, a mivel sikerült átmenetet alkotnia a könnyű francia muzsa termékei felé. Mert Géczy darabja, minden kvalitása mellett is, csak átmenetileg fog a Vigszínház műsorán szerepelni. E föntemlített kvalitások semmi esetre sem rejlenek a darab cselekményében, mely bizony elég vézna, hanem azokban az érdekes, magyárosan friss epizódokban, melyek méltó pendantjává teszik Gárdonyi A bor című falusi idilljéhez. Megegyezik e két darab abban is, hogy Géczy paraszt története szintén irány dráma, a mely műfajnak általános hibája, hogy szerzője teoriáját igen gyakran a valóságban soha elő nem fordulható erőszakolt példákkal kénytelen bizonyítani. Géczy is ebbe a hibába esik, mikor darabjának tengelyét az a valószínűtlen jelenet vette, hogy a főhős feleségét veszteti el kártyán a falusi korcsmáros ellen. Minden bonnyadalom, mely e jeleneten épül valószínűtlen, sőt lehetetlen, mivel a józan falusi gondolkodás mód már magában véve is kizárja, hogy egy urat szerető magyar menyecske, csak azért, mert a szerencse férjének nem kedvezett, urat cseréljen. Cselekménybeli hibái mellett azonban, mint már fentebb említettük az „ördög bibliáját” irodalmunk nyereségének kell tekintenünk, az a teszi a kitűnő epizodszerzők sorozata, melyekben Hegedűs és Tanay a színház e két kiváló erőssége valóban excelláltak. Színigazgatóink figyelmébe ajánljuk e magyar levegőjű darabot, annál is inkább, mert a mostani válságos időkben valóságos hazafias missziót teljesít, ki a maga hatáskörében tőle telhetőleg a nemzeti érzület fejlesztéséhez hozzájárul.

LEGUJABB.

Teljes tömörülés.

A Szivák Imre és Nagy Ferenc vezetésével álló új diszsidensek október 3-án értekezletet tartanak, a melyen elfogják határozni, hogy csatlakoznak az egyesült ellenzéki pártok akciójához, amelynek célja, hogy a királyi programmal szemben teljesen egyöntetű legyen az országgyűlési ellenzéki pártok állásfoglalása.

„Kirugásra kirugás!”

Sátoralja-Ujhelyen szept. 26-án Buza Barna országgyűlési képviselő tiszteletére fényes bankett volt, a melyen a város előkelő polgárságának színe-java megjelent. A tósztok során Dr Fehér Marton ügyvéd felköszöntőjében többek között a következőket mondotta: „A bécsi Burgban történt kirugásra a nemzet csak kirugással felelhet. Most már csak ugyan eljött az ideje annak, hogy Magyarország erős köztársasággá alakuljon át. Éljen a magyar köztársaság!”

Üzenet a királynak.

Kolozsvármegye törvényhatósági bizottságának tagjai körében — mint a Kolozsvári Friss Újság írja — mozgalom indult meg, hogy rendkívüli közgyűlés hívassék egybe. Az összehívandó rendkívüli közgyűlésen indítványt terjesztenek elő, melyben sajnálatát fejezi ki a törvényhatóság a királynak visszautasító s a nemzetre nézve megalázó magatartása felett s üdvözlőket, bizalmukat küldik a nemzet vezéreinek hazafias magatartásukért.

BAROMFITENYÉSZTÉS.

Első Székely Baromfitenyésztő Egyesület.
8—1905. szám.

MEGHIVÓ.

Az első székely baromfitenyésztő egyesület választmánya október hó 3-án délután 2 órakor a vármegyház kistermében rendes ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgy: 1. Az 1000 korona állami segély felhasználásáról való megállapodás. 2. Munkaprogramm. 3. Indítványok.

Székelyudvarhely, 1905 szept. 24.

Az Elnökség.

KÖZGAZDASÁG.

Hegyközség Székelykeresztúron.

Székelykeresztúr gazdaközönségének egy része megalakította folyó hó 24-én a hegyközséget. A megalakulásnál jelen volt a hatóság részéről Gálfy Kálmán főszolgabíró, megjelent továbbá Dörner Béla a székelyföldi kirendeltség megbízottja és Schöphner Sámuel szőlészeti kerületi felügyelő. A gazdaközönség eddig még nem tapasztalt nagy érdeklődéssel vett részt a gyűlésen.

Ideje is volt már a szőlőkultúrát Székelykeresztúron felújítani. Ezelőtt 15—20 évvel szüret táján gazdagon megrakodva álltak a szőlőtőkék, boldogsággal töltvén el a gazda szívét és szüretkor puskaropogás, vig zene hirdette az örömet. Méltán örvendhetek a gazdák, hiszen a szőlő egyik főtáplálékukat képezte egész őszön át, és egyik fő keresetforrásuk is volt, mert míg a szőlőjük el nem pusztult, a felvidéki lakók nagy része innen szerezte be bor- és szőlőszükségletét.

De már szinte 15 éve, hogy a gazdag áldást adó tőkék kopaszon, elszáradva merednek ki az elhagyott földből, mert a filloxera elpusztította azokat. S midőn az idegen a kopasz tőkét látja, kész a felelettel, hogy Keresztúr nem szőlőnek való hely, mire az öreg székely gazda azt válaszolja: Mikor Isten a Székelyföldet teremtette, utolsó szőlővidéknek Székelykeresztúrt tette meg, mondván, a többi szőlővidéket elosztogattam édes fiaim szász és más testvéreitek között, ami maradt, azt oda adom Székelykeresztúrnak, de legalább nekik jót adok, hogy eljöhessenek felvidéki székelyek megköszölni a székelyföldi szőlőt.

Hiszzen ugyis van, a székelykeresztúriak jól tudják, hogy mi volt a szőlő ő nekik, hány gazdának semmi egyebe sem volt, mint a szőlőföldje, ezen csüngött teljes reménységgel és ez nem is csalta meg, de már ennek vége van. Itt tehát kötelesség volt a hegyközséget megalakítani. A népnek nem új dolgok kellene, attól ő iszonyodik, hanem az ősi kultúrákat kell az ő számára megnyitni, azokat kibővíteni, áldást hozóvá tenni. A hegyközség nem új dolog, hanem csak felújítása a régi szőlőbirtokosságnak, erősebb, szilárdabb alapokon, ennek köszönhető, hogy a nép teljes lelkesedéssel van a hegyközség iránt, miből kifolyólag Schöphner Sámuel szőlészeti felügyelő javaslatára elhatározott nagyobb mennyiségű csemegeszőlő termesztése, melynek Székelyudvarhely, Segesvár kitűnő piaca lenne. A gazdák szakszerű kitanítatásáról gon-

doskodva lesz. Gazdáinkban eddig nem tapasztalt lelkesedés van, ami egyik kelleke a biztos sikernek. Most az ősszel kezdenek rigolirozni, hogy tavaszszal ültetni lehessen.

Isten segedelme legyen munkájukon.

Póthirdelmény. Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület által Homoródokládon, 1905. évi október 8-án rendezendő állatkiállításról kibocsátott hirdetményben kitüntetett díjak következőképpen módosítottak: I. Kisborjus teheneknél: 1-ső díj 80, 2-ik 60, 3-ik 40, 4-ik 30 korona. II. A) 3 éves üszöknél: 1-ső díj 50, 2-ik 30, 3-ik 20 korona. II. B) 2 éves üszöknél: 1-ső díj 45, 2-ik 25, 3-ik 20 korona. A kosok, juhok és sertések tulajdonosai dícsérő oklevelet fognak kapni. Kizárólag erdélyi magyar fajta tehenek és üszök díjaztatnak. Homoródoklánd, 1905. szept. 25. Daniel Lajos, elnök. Szabady Tivadar, társelnök.

Politikai felelős szerkesztő:
Dr. Hinkelér Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos
Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újság-kiadó intézete.

Szám: 969-905. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járásban Martonos község székelyhellyel megüresedett körbábai állásra ezennel pályázatot nyitok, minek folytán felhívom az érdekelteket, hogy folyó évi októ-

ber hó 15-ig alólirott főszolgabíróhoz szabályszerűen felszerelt folyamodványokat adják be, mert a később beérkezett folyamodványokat figyelembe nem veszem.

Javadalmazás: 100 korona rendes fizetés, 40 korona lakbér, 2 korona minden egyes szülésnél közreműködési díj.

Szekelykeresztur, 1905. szeptember hó 13-án.

239 1-3 GÁLFFY, főszolgabíró.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácia erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcserjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskoláink megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

HÁZELADÁS. A várutca-ban a 15. számú ház, melyben 3 szoba és 1 konyha van, szabad kézből 7000 koronáért azonnal eladó. Értekezhetni ifj. Bodrogyi Györgyné tulajdonosnál (Sósfürdő). 236 3-1

Legolesőbb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társa nyomdája Székelyudvarhely

Azonnal kiadó lakások és boltelhelyiségek a Batthyányi-tér 6 szám alatt három lakás, két boltelhelyiség mellékkel; Kossuth-utca 11. sz. alatt a **Gergely-féle** lakás mellékkel. Értekezhetni a tulajdonosoknál, a Gergely és Frölich testvéreknél.

Allandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az élető eleme.
Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos **LEOPOLD GYULA** szerkesztő

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 54. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközölnék hirdetéseket és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naplókban.

„Hermandol“ klozet-papír a legjobb!

HEGEDŰ, VONÓ, KELLEKEK ÉS HUOK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCÁK

ERSZÉNYEK ÉS PÉNZTÁRCÁK

MONOGRAMMOK levélpapír és fehérnemű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 d.b 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Papírok, írószer, szivacsok!

Olcsó legyezők és díszművek!

Uj iskolák felszerelése, meglévők kiegészítése, teljes irodaberendezések pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

Monogram - pecsétnyomók,

bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző-készületek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kítő eredménytel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendellenességeiben, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyrban, hasszervi dugulásokban, huykó képződésében, mézes huyárban, görvény- és mirigyadagokban, angolkóros csontlágulás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kérem a cégre ügyelni!

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmunkák, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szöszékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árrban. Továbbá működő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok órákért egy korona díjért.

HIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK

és bármely más irodalmi munkák eredeti áron, minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti **Betegh Pál és Társa** könyvkereskedése Székelyudvarhely.

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykereszturon, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és körisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekereszeket, legjobb fajta acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és burorvasalásokat, acél szerzőszámokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárakat legelőnyösebben árrban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárukra, melyek felelősség mellett igen előnyös árrban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióküzlet Székelykereszturon.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiuk
Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyművek nagy választékban, előnyös és olcsó árrban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

Legolesőbb árrak!

Új bőrdők a legnagyobb választékban.

Nagy választék nyakkendő- és kalapokban